

בס"ד, ז' שבט התשפ"ד

בבא קמא דף ע"ו – הקדש כמכירה לשמיים, הגונב מהקדש

מושגים:

1. קדשים שחייב באחריותם –
כשאדם נדר קרבן באחריות, בלשון 'הרי עלי', או קרבן חובה שאדם חייב להביא כמו חטאת למשל, אם הקרבן מסיבה זו או אחרת אבד או לא הוקרב, הנודר חייב להביא קרבן אחר במקומו.
2. שחיטה שאינה ראויה –
שחיטה שאינה מכשרת את הבהמה לאכילה, לא מדובר על תקלה בשחיטה עצמה אלא בסיבה אחרת שבגללה לא ניתן לאכול מהבהמה, למשל אם השחיטה נעשתה בשבת, ותוצאת חילול שבת אסורה באכילה זו שחיטה שאינה ראויה. לדעת ר"ש שחיטה שאינה ראויה לא נחשבת שחיטה.
3. חזרה קרן לבעלים –
הגמ' מקשה שאם אפשר להקריב את הבהמה הגנובה לשם הבעלים שלה, היא כביכול חזרה לרשותם, ומדוע הגנב מתחייב כפל או ד' וה'. הרי בחיוב כפל צריך שהבהמה תהיה בידי הגנב, כלשון הכתוב, 'אם המצא תמצא בידו הגניבה...'.
4. כל העומד ליזרק כזרוק דמי –
רבי שמעון סובר שאם יש אפשרות פוטנציאלית שייזרק הדם, כגון שיש עוד זמן לזרוק לפני שקיעת החמה. הקרבן נחשב לדברים מסויימים כאילו כבר נזרק דמו, ולכן למשל הוא נחשב ראוי לאכילה ומטמא טומאת אוכלין.
5. נותר –
בשר קרבן שלא אכלו או לא הקטירו אותו בזמן שקצבה התורה לכך, למשל קרבנות שזמן אכילתן הוא ביום ההקרבה ובליילה שלאחריה, אם הקרבן לן, כלומר לא נאכל או הוקטר עד הבוקר, הוא נאסר באיסור נותר, ומי שיאכל אותו במזיד ענוש כרת.

שאלות:

1. שגיב גנב כבשה והקדיש אותה לשלמים, האם הוא חייב תשלומי ד'?
המשנה אמרה שאם הגנב הקדיש את הבהמה הגנובה, ואח"כ טבח ומכר פטור מד' וה'.
הגמ' מבינה מדוע בטביחה הגנב פטור, משום שמדובר לאחר ייאוש כי אחרת ההקדש לא היה חל. וממילא הכבשה כבר לא של בעליה, ולכן פטור מד' וה' על הטביחה.
השאלה היא, מדוע לא נחייב אותו ד' וה' על ההקדשה עצמה שהיא כמכירה לשמיים? הגמ' מנסה להביא מספר תירוצים:
 - הגמ' אומרת שמשנתינו היא בשיטת ר"ש, {קדשים שחייב באחריותם}, שהקדיש אותם באחריות 'הרי עלי', או קרבנות חובה. למרות שהם הקדש, הם נחשבים ממונית בבעלותו, כי אם יאבדו הוא צריך להביא אחר במקומם. ולכן בעצם אין כאן

מכירה'.

הגמ' דוחה את התירוץ הזה כי הסיפא של המשנה היא דעת ר"ש החולקת, סימן שהרישא היא לא ר"ש.

- הגמ' מנסה לומר שמשנתינו היא כר"י הגלילי, שסובר שקדשים קלים כמו שלמים למשל, הם ממון של הבעלים, וממילא גם לאחר ההקדש זה נחשב של הבעלים ולא מכירה להקדש.
הגמ' מקשה אם כך מדוע המשנה לא השמיעה את החידוש שאם הגנב הקדיש קדשי קדשים אפילו בלי למכור, הוא חייב ד' וה'. כי מהמשנה הקודמת משתמע שאין מצב שחייבים ד' וה' אחרי שהגנב הקדיש.

- לכן הגמ' בסוף מתרצת שיש הבדל בין מכירה רגילה להדיוט לבין הקדשה, משום שאחרי שהבהמה הוקדשה היא עדיין נקראת על שם בעליה, 'העולה של יוסי', ולכן ההקדש לא נחשב 'מכירה'. (בדף ע"ט נראה שהברייתא אומרת שהקדש כן נחשב מכירה, והתוס' מתרצים ששם מדובר על הקדש לבדק הבית).

2. רמי גנב את כבש קרבן העולה של איתן ושחט אותו, האם הוא צריך לשלם ד' וה'?

בסיפא של המשנה ר"ש אומר שקדשים שחייב באחריותם משלם תשלומי ד' וה'.

הגמ' מניחה שר"ש לא חייב ד' וה' על טביחה של קדשים עם אחריות, כי בכל מקרה הבהמה כבר לא שייכת לבעליה אחרי ייאוש כפי שהסברנו. לכן מדובר על מכירה לשמים'.

הגמ' שואלת שהדין צריך להיות הפוך שדווקא בקדשים בלי אחריות צריך להיות חייב ד' וה', כי אז ההקדש יכול להיחשב 'מכירה' כי זה מנותק כבר מהבעלים?

לכן הגמ' מתרצת שר"ש דיבר על מקרה אחר, על הגונב מהקדש שהוא חייב כשהקדשים באחריות. הסיבה היא משום שהם נחשבים עדיין ממון של הבעלים שהקדישם. כי אם הם יאבדו הוא צריך לשלם תמורתם. וזה נחשב 'גונב מבית האיש'.

הגמ' מקשה, הרי לשיטת ר"ש, {שחיטה שאינה ראויה}, שלא מתרת את הבשר לאכילה לא נחשבת שחיטה. א"כ שחיטת קדשים בחוץ שהגנב שחט, היא בודאי פסולה מדוע ר"ש מחייב ד' וה' על קדשים באחריות? הגמ' מביאה מספר תירוצים:

- **רב דימי** אמר בשם ר"י, שמדובר שהוא שוחט את הקרבן בעזרה לשם בעליו המקוריים. הגמ' שואלת על התירוץ הזה {הרי חזרה קרן לבעלים}, כלומר כאילו השיב את הגזילה ואין כאן דבר גנוב, ולכן לא צריך להתחייב קנס. **רבי יצחק בר אבין** מתרץ שזה לא חזר לבעלים, משום שהדם נשפך וזה לא עלה לבעלים לשם נדרם, אבל השחיטה היתה ראויה.

- **רבין** אמר בשם ר"י, שהוא שחט את הקרבן שלא לשם בעליו, ואמנם הקרבן כשר ולכן זו שחיטה ראויה אבל לא עלה לבעלים לשם חובה, ולכן לא חזרה קרן לבעלים.

- **ריש לקיש** תירץ שמדובר שהבהמה היתה בעלת מום מראש (רש"י), והוא שחט אותה מחוץ לעזרה ולכן זו שחיטה ראויה.

3. לקרבן השלמים של יחזקאל נולד מום בעין, יחזקאל שחט אותו לכבוד שבת, הוא יכול לאכול אותו?

רבי אלעזר (תהה, רש"י מסביר מלשון מריח בקנקן כלומר, דייק בדברי ר"י ור"ל, מדוע זו שחיטה ראויה שלכאורה מתרת את הבשר לאכילה, הרי בתירוץ של ר"י שמדובר על שחיטת קרבן תם, הזריקה היא שמתירה את הבשר לאכילה, ואצל ר"ל בשחיטת בעלי מומים, הפדיון של ההקדש הוא שמתיר באכילה, וכאן לא היו זריקת דם ולא פדייה?

התוס' מסבירים שההנחה היא שהקרבן לא נפדה לפני השחיטה, משום שגנב עושה מעשיו בסתר, ומן הסתם לא נודע לו שזו בהמת קדשים עד ששחט אותה.

הגמ' מתרצת ש**רבי אלעזר** שכח שלדעת ר"ש {כל העומד ליזרק כזרוק דמי} כלומר, כל דם קרבנות שראוי ליזרק ועומד להיזרק, נחשב כאילו הדם נזרק. וכן קרבן בעל מום שעומד ליפדות נחשב כאילו נפדה. ולכן השחיטה ראויה.

הגמ' מביאה שתי ברייתות שמוכיחות ש**ר"ש** סובר שכל העומד ליזרק או ליפדות כאילו כבר נזרק או נפדה.

- **ר"ש** סובר שאוכל שאסור בהנאה לא מטמא טומאת אוכלים. בברייתא הראשונה **ר"ש** אומר שבשר {נותר}, בשר קרבן שזמן אכילתו הוא ביום הקרבתו ובליילה שלאחריו, שעבר את זמן הלילה המותר לאכילתו. מטמא טומאת אוכלין רק אם היתה שהות בין זריקת הדם לשקיעת החמה, שהיה אפשר באופן עקרוני לזרוק את הדם. אז זה נחשב כאילו הדם נזרק וכאילו כבר היה ראוי לאכילה. מכאן הוכחה שעומד ליזרק נחשב כזרוק. כי אם הקרבן נשחט ממש סמוך לשקיעה ולא היתה אפשרות לזרוק את הדם הוא לא מטמא טומאת אוכלין.

- בברייתא השניה **ר"ש** אומר שפרה אדומה שנשחטה מקבלת טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת כושר, כלומר היה זמן שבו היתה ראויה לאכילה. ו**ר"ל** בדף הבא מסביר שניתן באופן עקרוני לפדות אותה אפילו לאחר שנשחטה אם הוא מצא פרה יותר יפה, וכל עוד לא פדו אותה היא אסורה בהנאה כקרבן. ועצם העובדה שהיא ראויה לפדייה נחשבת כאילו נפדתה ומקבלת טומאת אוכלין, מכאן הראיה ל**ר"ש** שהעומד ליפדות נחשב פדוי.